

Kinderbezoek in de gevangenis van Gent

Brosens, Dorien; Polfliet, Koenraad; Favril, Louis; Rowaert, Sara; Croux, Flore; Vander Laenen, Freya; De Donder, Liesbeth

Published in:
Fatik

Publication date:
2019

Document Version:
Accepted author manuscript

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Brosens, D., Polfliet, K., Favril, L., Rowaert, S., Croux, F., Vander Laenen, F., & De Donder, L. (2019). Kinderbezoek in de gevangenis van Gent: Een aantal reflecties. *Fatik*, 26(161), 14-19.

Copyright

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form, without the prior written permission of the author(s) or other rights holders to whom publication rights have been transferred, unless permitted by a license attached to the publication (a Creative Commons license or other), or unless exceptions to copyright law apply.

Take down policy

If you believe that this document infringes your copyright or other rights, please contact openaccess@vub.be, with details of the nature of the infringement. We will investigate the claim and if justified, we will take the appropriate steps.

Citeer als:

Brosens, D., Koenraad, P., Favril, L., Rowaert, S., Croux, F., Vander Laenen, F., & De Donder, L. (2019). Kinderbezoek in de gevangenis van Gent: Een aantal reflecties. *Fatik*, 26(161), 14-19.

KINDERBEZOEK IN DE GEVANGENIS VAN GENT: EEN AANTAL REFLECTIES

Dorien Brosens^a, Koenraad Polfliet^b, Louis Favril^c, Sara Rowaert^d, Flore Croux^{a,d}, Freya Vander Laenen^c en Liesbeth De Donder^a

^a Vakgroep Educatiewetenschappen, Onderzoeksgroep PArticipatie en Leren in Detentie (PALD), Vrije Universiteit Brussel

^b Beleidscoördinator gevangenis Gent, regioverantwoordelijke Oost-West-Vlaanderen

^c Faculteit Recht en Criminologie, Universiteit Gent

^d Vakgroep Orthopedagogiek, Universiteit Gent

Deze bijdrage is geschreven naar aanleiding van het 20-jarig bestaan van het kinderbezoek in de gevangenis van Gent, wat uitgebreid gevierd is tijdens een studiedag op 7 december 2018. Dit artikel grijpen we aan als een kans om stil te staan bij de wettelijke context omtrent 'bezoek van kinderen in de gevangenis'. Daarnaast lichten we toe wat de ervaringen zijn met en hoe het kinderbezoek vorm krijgt in de gevangenis van Gent. Niet elke gedetineerde ouder krijgt echter kinderbezoek. Op basis van drie focusgroepen met gedetineerde ouders waarvan de kinderen niet naar het kinderbezoek komen en een focusgroep met professionelen, bieden we inzicht in de barrières die het krijgen van kinderbezoek in de weg staan. Tot slot zoomen we nog even in op een aantal reflecties die de kinderrechtencommissaris geformuleerd heeft tijdens het slotwoord op de studiedag. Met deze bijdrage hopen we inspiratie te kunnen bieden voor andere gevangenis.¹

1. Bezoek van kinderen: een recht van gedetineerde ouders

Internationale regelgeving besteedt expliciet aandacht aan de bezoekmogelijkheden tussen gedetineerden en hun familie. Impliciet zit hierin ook aandacht voor de bezoekmogelijkheden tussen gedetineerde ouders en hun kinderen. Artikel 24.4 van de Europese gevangenisregels stelt bijvoorbeeld dat bezoeken zo georganiseerd dienen te worden dat gedetineerden hun familiale relaties op een zo normaal mogelijke manier kunnen onderhouden en ontwikkelen.² Regel 58 van de Nelson Mandela Rules van de Verenigde Naties stelt eveneens dat gedetineerden de mogelijkheid moeten hebben om op regelmatige basis te communiceren met familie en vrienden onder de nodige supervisie. Deze communicatie kan niet alleen door middel van briefwisseling, telefonisch contact of vormen van digitaal/elektronisch contact, maar ook tijdens bezoekmomenten.³

Aandacht voor bezoek is er ook in de Federale Basiswet betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden.⁴ We stellen echter vast dat de artikels in deze wet eerder gaan over wie toegelaten wordt tot bezoek, hoe vaak en onder welke vorm. Het behouden of het stimuleren van de familiale banden is niet voorzien in de Basiswet, maar wel in de collectieve brief 107 van 16 juni 2011 betreffende de inwerkingtreding van bepaalde artikelen van de Basiswet. Deze brief stelt dat elke inrichting maandelijks minstens 1 activiteit dient te organiseren die specifiek tot doel heeft de nodige aandacht te besteden aan de ouder-kind relatie teneinde de schade die mogelijk het gevolg is van de opsluiting tot een minimum te herleiden. Alle gedetineerden moeten ervan kunnen genieten, vanaf het begin van hun opsluiting, en dit voor elk minderjarig kind. Deze collectieve brief vervangt de ministeriële omzendbrief m.b.t. bescherming van de affectieve relaties van gedetineerden met hun omgeving uit 2000.

¹ Graag bedanken we Florence Puype, masterstudente Orthopedagogiek aan de Universiteit Gent, voor de hulp bij de dataverzameling – en analyse.

² European Prison Rules, Council of Europe, 2006, geraadpleegd via <https://rm.coe.int/european-prison-rules-978-92-871-5982-3/16806ab9ae>.

³ Nelson Mandela Rules, United Nations, 2015, geraadpleegd via https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/GA-RESOLUTION/E_ebook.pdf.

⁴ Basiswet 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden, BS 1 februari 2005, 2815.

Op Vlaams niveau gaat het dan weer impliciet over de bezoekmogelijkheden of andere vormen van contact. Het decreet betreffende de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden stelt dat de negatieve gevolgen die veroorzaakt worden door en tijdens detentie voor de gedetineerde, alsook voor zijn directe sociale omgeving beperkt moeten worden.⁵ Dit decreet vermeldt dat het de opdracht van de Vlaamse overheid is om de negatieve gevolgen die detentie van een ouder met zich meebrengt, te beperken. In het strategisch plan hulp- en dienstverlening 2015-2020 wordt wel expliciet bepaald dat het *“de ambitie [is] van de hulp- en dienstverlenende actoren om de relationele banden van de gedetineerde met zijn omgeving zo veel mogelijk te onderhouden, en indien mogelijk te versterken,”* door kindvriendelijke bezoekmogelijkheden te organiseren en ouder(s) en kind(eren) die op bezoek komen in de gevangenis te begeleiden.⁶ De hulp- en dienstverlening neemt deze taak op en organiseert in alle gevangenissen in Vlaanderen en Brussel dan ook het kinderbezoek. In de meeste gevallen wordt dit georganiseerd door het justitieel welzijnswerk, terwijl in bepaalde gevangenissen de begeleiding opgenomen wordt door bijvoorbeeld een Centrum voor Kind- en Gezinsondersteuning of Crefi vzw. Hieronder staan we stil bij de ervaringen met en de werkwijze van het kinderbezoek in de gevangenis van Gent.

2. Kinderbezoek in de gevangenis van Gent

Het kinderbezoek in de gevangenis van Gent gaat enkel door met de gedetineerde ouder of grootouder. Voor gedetineerden is dit een moment om nog eens voluit (groot)ouder te kunnen zijn. Tijdens andere bezoek- of contactmomenten is de kans om aandacht aan de (klein)kinderen te geven er niet altijd. Het is dus een bewuste keuze om de kinderen zonder andere (groot)ouder of voogd op bezoek te laten komen om op die manier de relatie tussen (groot)ouders in de gevangenis en hun (klein)kinderen de nodige ruimte en kansen te geven.

De bekendmaking van het kinderbezoek gebeurt op verschillende manieren. Zo wordt dit vermeld in het onthaalgesprek bij de psychosociale dienst of de directie én in de onthaalfase bij de trajectbegeleider van het justitieel welzijnswerk. De mogelijkheid tot kinderbezoek staat ook in de Wegwijs. Dit is een brochure over het reilen en zeilen in de gevangenis dat elke gedetineerde op cel heeft. Daarnaast wordt jaarlijks een infomoment georganiseerd voor gedetineerden waarin het kinderbezoek voorgesteld wordt en wordt het kinderbezoek ook via het TV-kanaal bekend gemaakt.

Elke woensdagnamiddag kunnen in totaal 24 kinderen tussen 0 en 16 jaar deelnemen aan het kinderbezoek. Ze kunnen kiezen tussen twee momenten. Eén van de (groot)ouders – binnen of buiten de gevangenis – vraagt het kinderbezoek vooraf aan bij het justitieel welzijnswerk van het CAW Oost-Vlaanderen. Het doel, de werking en de aanvraagprocedure worden zorgvuldig besproken in het aanmeldingsgesprek. Na advies van de psychosociale dienst en een positieve beslissing⁷ van de gevangenisdirectie bereiden medewerkers van het justitieel welzijnswerk de kinderen, de gedetineerde en de buiten(groot)ouder of voogd voor. Hierbij is het belangrijk te weten of het kind op de hoogte is van de detentie en van de gepleegde feiten en hoeveel voorbereiding er nodig is. Er wordt onder andere gewerkt met een fotoboek en een prentenboek om het bezoek samen met het kind voor te bereiden.

De dag zelf worden de kinderen onthaald aan de ingang van de gevangenis en gaan ze onder begeleiding van medewerkers van de dienst justitieel welzijnswerk naar een ruimte die speciaal ingericht is voor het kinderbezoek of, bij mooi weer, naar de tuin. Een kleine twee uur wordt er samen geknutseld, gespeeld, verteld, naar muziek geluisterd, gevoetbald, ... Daarna worden de kinderen terug onder begeleiding naar de ingang van de gevangenis gebracht waar de buiten(groot)ouder of voogd hen staat op te wachten. Het justitieel welzijnswerk volgt nadien ook verder op en begeleidt waar nodig.

De deelnemers aan het kinderbezoek zijn bijzonder tevreden over de werking van het kinderbezoek in Gent. Dit komt voor een groot deel omdat de gedetineerde ten volle in zijn of haar ouderrol wordt erkend en voor zijn of haar verantwoordelijkheid als ouder wordt geplaatst. De zorgzame aanwezigheid en ondersteuning van een professionele begeleider en vrijwilliger in een kindvriendelijke omgeving dragen ertoe bij dat ouder en kind de

⁵ Decreet 8 maart 2013 betreffende de organisatie van hulp- en dienstverlening aan gedetineerden, BS 11 april 2013, 22457.

⁶ Vlaamse regering (2015), *Hulp- en dienstverlening aan gedetineerden: Strategisch plan 2015-2020*, 14. Geraadpleegd via https://www.departementwvg.be/sites/default/files/media/documenten/strap_gedetineerden_2015_2020_definitief.pdf.

⁷ Een negatieve beslissing kan omwille van disciplinaire redenen, de gepleegde feiten, juridische tegenindicaties, ...

mogelijkheid wordt geboden om met elkaar te spelen, het huiswerk te bekijken, elkaar aandacht te geven maar ook om bijvoorbeeld moeilijke onderwerpen te bespreken.

3. Onderzoeksbevindingen

De onderzoeksgroep *PArTicipatie en Leren in Detentie* (PALD) van de Vrije Universiteit Brussel, de vakgroep Orthopedagogiek en het *Institute for International Research on Criminal Policy* (IRCP) van de Universiteit Gent hebben de handen in elkaar geslagen om een kleinschalig onderzoek op te zetten over kinderbezoek in de gevangenis van Gent. Tijdens de studiedag over 20 jaar kinderbezoek in de gevangenis van Gent zijn een aantal onderzoeksresultaten gepresenteerd. Eerst staan we in dit artikel kort stil bij cijfers over het kinderbezoek. Vervolgens gaan we uitgebreider in op de gedetineerde ouders die omwille van allerlei drempels geen kinderbezoek hebben en bij mogelijkheden om deze drempels te verlagen.

3.1. Cijfergegevens

Uit een analyse van gegevens die bijgehouden zijn door het justitieel welzijnswerk over het kinderbezoek tussen 2004 en 2017, blijkt dat:

- Er gemiddeld 98 kinderbezoeken per jaar georganiseerd worden - Meestal 2 kinderbezoeken per week;
- Hiermee gemiddeld 78 unieke gedetineerden bereikt worden. Dit betekent dat veel gedetineerden meerdere keren per jaar naar het kinderbezoek gaan;
- Er gemiddeld 5 gedetineerden en 8 kinderen aanwezig zijn;
- De meerderheid van de kinderen tussen 2 en 10 jaar is.

3.1. Gedetineerde ouders die geen kinderbezoek hebben: kansen en barrières

Niet elke gedetineerde ouder heeft echter kinderbezoek. Om een idee te krijgen welke drempels bestaan tot het kinderbezoek en hoe hieraan verholpen kan worden, zijn vier focusgroepen georganiseerd in de gevangenis van Gent. Er is bij de focusgroepen gebruik gemaakt van een semigestructureerd interviewschema. De focusgroepen zijn digitaal opgenomen en nadien geanalyseerd tijdens een gemeenschappelijk analysemoment waarop onderzoekers van de verschillende betrokken universiteiten aanwezig waren. Tabel 1 biedt een overzicht van het aantal deelnemers per focusgroep. In totaal namen 9 gedetineerden en 12 professionelen deel.

Tabel 1. Overzicht respondenten focusgroepen

Focusgroep	Aantal respondenten
Nederlandstalige gedetineerden – groep 1	4
Nederlandstalige gedetineerden – groep 2	3
Franstalige gedetineerden	2
Professionelen	12

Het aantal personen in de focusgroepen met gedetineerden is redelijk klein gehouden, aangezien spreken over kinderen voor velen een emotioneel beladen onderwerp is. Op het moment van de focusgroep ontving niemand van de betrokken gedetineerden kinderbezoek. De groep professionelen is groter en divers.⁸ Tijdens het uitoefenen van hun functie komen deze professionelen allemaal op één of andere manier in aanraking met het kinderbezoek.

Uit de focusgroepen komt naar voren dat er vier groepen van gedetineerde ouders te onderscheiden zijn: (1) Gedetineerde ouders die “niet weten” en dus niet op de hoogte zijn van het bestaan van het kinderbezoek, (2) Gedetineerde ouders die niet naar het kinderbezoek “willen of kunnen” gaan omwille van diverse redenen, (3) Gedetineerde ouders die momenteel nog geen kinderbezoek hebben, maar waar wel “potentieel” inzit, en (4) Gedetineerde ouders die “wel” kinderbezoek hebben. Het staat echter niet vaststaat tot welke categorie iemand behoort. Een gedetineerde ouder kan op een zeker moment deel uitmaken van een bepaalde categorie, maar naar verloop van tijd behoren tot een andere categorie. Hieronder gaan we dieper in op de verschillende categorieën van gedetineerde ouders.

⁸ Professionelen met de volgende functies hebben deelgenomen: penitentiaire bewakingsassistenten, een medewerker van het CORT (coördinatieteam hulp- en dienstverlening), een medewerker van de psychosociale dienst, een directielid, een medewerker van OBRA|BAKEN, een aalmoezenier, vrijwilligers van het kinderbezoek, een medewerker van het justitieel welzijnswerk en een medewerker van de Anonieme Alcoholisten (AA).

Categorie 1: "Weet niet"

De eerste categorie gedetineerde ouders zijn zij die behoren tot de categorie 'weet niet'. Deze ouders zijn niet op de hoogte van het bestaan van het kinderbezoek. De gedetineerde ouders die wij bevraagd hebben tijdens de focusgroepen zijn wel allemaal op de hoogte van het bestaan van het kinderbezoek. Niettemin halen professionelen aan dat niet elke gedetineerde ouder geïnformeerd is. Hierdoor zou er volgens hen meer ingezet kunnen worden op proactieve communicatie naar gedetineerden. Tijdens de focusgroepen met professionelen wordt bijvoorbeeld gezegd dat er veel informatie over het kinderbezoek voorhanden is op papier, maar dat deze flyers en brochures vaak onvoldoende zijn om de informatie echt tot bij de gedetineerden te krijgen. Mondelinge uitleg is hierbij volgens hen noodzakelijk. Dit is des te meer het geval voor anderstalige gedetineerden. Elke nieuwe gedetineerde ouder krijgt een uitleg over het bestaan van het kinderbezoek tijdens het onthaalgesprek met de psychosociale dienst of de directie. Verschillende professionelen zijn echter van mening dat dit niet volstaat aangezien er tijdens dat gesprek enorm veel informatie meegegeven wordt over een diversiteit aan onderwerpen. Herhaling tijdens latere fasen van de detentie is volgens hen noodzakelijk.

Daarnaast komt in de focusgroep met professionelen naar voren dat ook ingezet kan worden op proactieve communicatie, zowel naar het personeel als naar de gedetineerden. Elk personeelslid, gaande van directie, hulp- en dienstverleners tot penitentiaire bewakingsassistenten, kunnen een rol opnemen in de communicatieverstrekking naar gedetineerde ouders. Niet alle personeelsleden zijn echter op de hoogte van de verschillende vormen van bezoek, of niet iedereen beschikt over correcte informatie. Een aantal professionelen geven aan dat het moeilijk is de juiste informatie te geven en te vinden. Juist dan is het belangrijk door te verwijzen naar de juiste diensten. Men weet echter niet altijd naar welke diensten men kan of moet doorverwijzen. Soms verwijzen professionelen dan toch door naar een dienst, terwijl zij eigenlijk niet goed weten of dat de juiste dienst is. In de woorden van een professional: *"Er is nergens een centraal punt, en op den duur... Dan verwijs je door"*.

Categorie 2: "Kan/ wil niet"

Een tweede categorie zijn gedetineerde ouders die geen kinderbezoek kunnen of willen hebben, en dit omwille van diverse redenen. Ten eerste zijn er een aantal personen buiten de muren van de gevangenis die verhinderen dat het kind naar het kinderbezoek komt. Zo halen een aantal bevraagde gedetineerden aan dat de buiten(groot)ouder of voogd ervoor zorgt dat het kind niet naar het kinderbezoek komt. Bij sommige gedetineerden verhindert deze persoon zelfs alle vormen van contact tussen het kind en de gedetineerde (groot)ouder. Daarnaast zijn er ook een aantal gedetineerde ouders die tijdens de focusgroep zeggen dat ze geen kinderbezoek hebben aangezien een gerechtelijke maatregel het contact met hun kind beperkt of verbiedt. Voor gedetineerde ouders die geen of slechts in beperkte mate contact hebben met hun kinderen, komen in de focusgroepen geen verbetermogelijkheden voor de toekomst naar boven.

Tot deze tweede categorie behoren ook gedetineerden waarvan de kinderen (te) ver van de gevangenis wonen. Deze kinderen kunnen zowel in België als in het buitenland wonen. Doordat de afstand tot de gevangenis te groot is, kunnen de kinderen niet naar het kinderbezoek komen. Een gedetineerde ouder met kinderen in België stelt: *"En mijn zoontje [...] heb ik al een paar maanden niet meer gezien. Dat is de afstand. Da's veel te ver van provincie x. En mijn vrouw heeft geen auto om tot hier te komen altijd."*

Er zijn ook een aantal gedetineerden waarvan de kinderen in het buitenland wonen. Deze gedetineerden ervaren financiële moeilijkheden om de kosten voor het vervoer en verblijf in België te dragen. Bovendien is het op bezoek komen volgens één van deze respondenten ook niet combineerbaar met de schoolse activiteiten van de kinderen. Een aantal gedetineerden stellen dat het een verbetering zou zijn mochten ze telefoon hebben op cel. Achteraf hebben we van een aantal mensen die werkzaam zijn in de gevangenis gehoord dat hiervan werk gemaakt wordt en dat vermoedelijk tegen eind april iedereen telefoon op cel zal hebben. Door het hebben van telefoon op cel zouden gedetineerden langer kunnen bellen met hun kinderen en hebben ze ook meer privacy. Al maken we hierbij wel de kanttekening dat deze privacy relatief is indien men met meer dan één persoon op cel zit. De gevangenis van Gent zal telefoon op de vleugel blijven aanbieden voor gedetineerden die toch liever niet op cel willen bellen.

Maar nog meer zouden gedetineerden graag de mogelijkheid hebben om te Skype, waarbij 5 à 10 minuten per week voor hen voldoende zouden zijn. Hierdoor zouden ze toch hun kinderen kunnen zien en minder moeten missen van de ontwikkeling van hun kinderen. Ook in de focusgroep met professionelen werd het voorstel gedaan om de mogelijkheid te voorzien voor gedetineerden om te kunnen skype met hun kinderen.

Daarnaast zijn er ook gedetineerden die 'niet willen' dat hun kind naar het kinderbezoek komt. Daarvoor worden verschillende redenen aangehaald in de focusgroep met de professionelen. De belangrijkste reden, die ook aan bod komt bij de gedetineerden, is dat de gedetineerde zijn/haar kind wenst te beschermen en niet vertelt dat mama of papa in de gevangenis zit. Met de woorden van een gedetineerde: *"Ik heb wel contact maar ik wil liever niet dat mijn kinderen op bezoek komen in de gevangenis, want ze gaan naar school en stel je voor, die worden door kinderen gepest op school. Misschien een vriendje of vriendinnetje die zegt van: 'Je papa is in de gevangenis.' Voor de kinderen... ik wil toch liever niet dat ze naar hier komen"*. Daarnaast halen een aantal professionelen aan dat sommige gedetineerden liever geen bezoek krijgen omdat ze bang zijn om de impact ervan niet aan te kunnen; of dat bepaalde gedetineerden te veel gefocust zijn op zichzelf, bijvoorbeeld door een psychische of drugsproblematiek.

Categorie 3: "Potentieel"

De derde categorie zijn gedetineerde ouders die momenteel geen kinderbezoek krijgen, maar die potentiële kansen op kinderbezoek hebben in de toekomst. Zowel respondenten uit de focusgroepen met gedetineerden als met professionelen halen aan dat het tijdstip waarop het kinderbezoek plaatsvindt niet voor iedereen haalbaar is. Met de woorden van een professional: *"Soms gewoon logistiek. De woensdagnamiddag, de mensen moeten van ver komen en geraken er niet op tijd, of kinderen hebben sportactiviteiten [...]. Soms is het alleen maar dat, dat het niet gaat op woensdagnamiddag. En dat willen ze [gedetineerde ouders] dan niet afnemen van hun kinderen"*. Een mogelijke optie geformuleerd tijdens zowel de focusgroepen met gedetineerden als met de professionelen was om het kinderbezoek te laten plaatsvinden in het weekend.

Een andere drempel voor gedetineerde ouders die behoren tot de categorie 'potentieel' is het feit dat de buiten(groot)ouder of voogd niet mee naar het kinderbezoek mag komen. Een aantal gedetineerde ouders vinden het vreemd dat ze hun het kind moeten *"overdragen"* of *"afgeven aan een vreemde"*. In de woorden van één van de gedetineerden: *"Ik vind dat dat [kinderbezoek] meer in familiecontext moet zijn. Dat de mama er mag bij zijn... Ja ik vind dat er een vertrouwenspersoon bij de kinderen mag zijn. Zo iemand van buitenaf die contact moet maken met de kinderen om hen te begeleiden [naar het kinderbezoek] vind ik persoonlijk niet oké"*. In de focusgroep met professionelen wordt aangehaald dat het een bewuste keuze is van de gevangenis van Gent om zo het één-op-één contact tussen de gedetineerde (groot)ouder en het kind te stimuleren. Hierover zouden de gedetineerde ouders (nog) beter geïnformeerd kunnen worden, zodanig dat ze begrijpen waarom de gevangenis van Gent ooit deze keuze gemaakt heeft.

Categorie 4: "Wel"

Tot de vierde categorie behoren gedetineerde ouders waarvan de kinderen wel naar het kinderbezoek komen. Uit de focusgroep met de professionelen komt duidelijk naar voor dat het kinderbezoek erg wordt gewaardeerd. De belangrijkste reden hiervoor is dat de gedetineerde ouder opnieuw zijn ouderrol kan opnemen, zoals het volgende citaat mooi illustreert: *"Teruggeplaatst worden in hun rol als ouders, dat ze daarin erkend worden. Dat merk je ook op het moment dat het [kinderbezoek] niet kan doorgaan."* Ook verschillende bevraagde gedetineerden zijn positief over het bestaan van het kinderbezoek. Zij hebben het zelf niet, maar vertellen ons wel dat hun medegedetineerden die wel kinderbezoek hebben hier heel positief over zijn.

Dit neemt echter niet weg dat er voor de groep die wel kinderbezoek heeft geen verbetermogelijkheden zijn. Zo halen professionelen aan dat de mannelijke gedetineerden hun gevangenisplunje moeten dragen tijdens het kinderbezoek. De mogelijkheid kan geëxploreerd worden om gedetineerden hun eigen kledij te laten dragen tijdens de bezoekmomenten en zo bij te dragen tot normalisering. Vrouwelijke gedetineerden mogen momenteel wel hun eigen kledij dragen tijdens het kinderbezoek. Anderzijds kan volgens een aantal professionelen ook nagedacht worden over een aparte ingang voor het kinderbezoek. Voor het kinderbezoek moeten de kinderen met de persoon die hen naar de gevangenis brengt, wachten voor de poort van de gevangenis. Dit kan leiden tot stigma. Zo is door een professional het voorbeeld gegeven van een tienerjongen die voor het kinderbezoek wacht in het bushokje voor de gevangenis. Als zijn vrienden dan voorbijkomen, lijkt het alsof hij op de bus aan het wachten is en moet hij niet vertellen dat zijn vader in de gevangenis zit. Hierbij aansluitend wordt in de focusgroep met professionelen sterk gepleit om te werken aan beeldvorming rond detentie in de samenleving in het algemeen en in scholen in het bijzonder. Werken rond de-stigmatisering zou de drempel voor het gevangenisbezoek kunnen verminderen.

4. Enkele beschouwingen van de kinderrechtencommissaris

Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen sloot de studiedag over 20 jaar kinderbezoek af met enkele conclusies. Het viel hem op dat het woord kinderrechten op geen enkel moment werd genoemd tijdens de studiedag, maar alles wat wel vernoemd en getoond werd kinderrechten uitademt. De aandacht en de zorg voor het kind worden in de gevangenis van Gent dagelijks in de praktijk gebracht, door het kinderbezoek, door de familie-activiteiten, ... Bovendien wordt met grote zorg en zorgvuldigheid omgegaan met de integriteit van het kind en zijn of haar ouders.

De kinderrechtencommissaris pleit voor een zoektocht naar hoe de ervaringen en perspectieven van de kinderen en de ouders op een meer systematische wijze in de werking van de gevangenis kunnen geïntegreerd worden. Hier wordt een oproep tot beleid gelanceerd, waarbij niet enkel ingezet wordt op de organisatie van het kinderbezoek of activiteiten, maar waar ook bij bijvoorbeeld regimewijzigingen steeds de ouder- en kind-bril wordt opgezet of waarbij op een continue wijze vragen en wensen van kinderen en hun ouders aandacht krijgen.

Ook dient te worden nagegaan hoe de wens naar een meer gedeeld ouderschap in de praktijk een vertaling kan krijgen. Uit het onderzoek blijkt dat dit voor bepaalde ouders belangrijk is. Familie-activiteiten waarbij het gezin deelneemt aan een activiteit met andere gezinnen, proberen op deze manier hieraan tegemoet te komen. Het kinderbezoek in de gevangenis van Gent biedt deze mogelijkheid zelf nog niet. Maar ook hier dient verder gekeken te worden dan het kinderbezoek of de familie-activiteiten. Aanvullende ondersteuningsinitiatieven zijn nodig om ouders continu hun rol als ouder te kunnen laten opnemen.

Er is ook een beweging naar de buitenwereld nodig. Het belang van bruggen naar onderwijs en vrije tijd zijn cruciaal om zo de aandacht voor de integriteit van kind en ouder een sterke vertaling op deze plekken te geven. Hier is misschien nog het meeste werk te doen. In brede zin door in die domeinen de aandacht te vragen voor de leefwereld van kinderen met gedetineerde ouders. In enge zin door op een zorgzame manier in concrete situaties verbinding te maken.

Tot slot pleit de kinderrechtencommissaris voor een zoektocht naar hoe 'de geest' van het kinderbezoek een vertaling kan krijgen naar andere plekken en werkingen in de gevangenis. De wijze waarop met het kinderbezoek wordt omgegaan is inspirerend om dit ook toe te passen op bijvoorbeeld de organisatie van het telefonisch contact, het familiaal bezoek, opvoedingsondersteunende gesprekken en de werking in de bezoekszaal.

5. Een kort besluit

De gevangenis van Gent levert heel wat inspanningen om het één-op-één contact tussen de gedetineerde (groot)ouder en het kind te stimuleren, wat positief ervaren wordt door een veelheid aan actoren. Het kinderbezoek in de gevangenis van Gent kunnen we dan ook zien als een *good practice*, wat inspiratie kan vormen voor andere Belgische gevangenissen. Het succes ervan wordt mede mogelijk gemaakt door de continue inspanningen van een veelheid aan personeelsleden en vrijwilligers. Elke dag opnieuw zetten zij zich actief in om de band tussen gedetineerde (groot)ouders en hun kinderen te behouden of stimuleren.

Ondanks de vele inspanningen, zien we toch dat individuele en organisatorische drempels ervoor kunnen zorgen dat niet elke gedetineerde (groot)ouder gebruik kan maken van het kinderbezoek. Hierdoor blijven zich een aantal belangrijke uitdagingen voordoen. Hieronder staan we stil bij twee uitdagingen.

Een eerste uitdaging is het inzetten op proactieve communicatie, zowel naar gedetineerden als personeel, om zo iedereen die in de gevangenis aanwezig is te informeren over het bestaan van het kinderbezoek. De gevangenis van Gent wordt geconfronteerd met een heterogene groep gedetineerden bestaande uit beklagden, veroordeelden en geïnterneerden, Nederlandstaligen en anderstaligen, nieuwkomers en mensen die reeds gedurende een langere tijd in de gevangenis verblijven, ... Eerder onderzoek in de gevangenis van Gent heeft aangetoond dat voornamelijk het informeren van nieuwkomers en anderstalige gedetineerden geen evidente opdracht is.⁹ Het is dus een permanente uitdaging om na te denken over efficiënte kanalen om de heterogene groep gedetineerden te informeren over het bestaan van het kinderbezoek. Het informeren dient echter verder te gaan dan enkel gedetineerden. Ook het informeren van personeelsleden is hierbij van uiterst belang. Denk

⁹ D. Brosens, L. De Donder en K. Polfliet, "Inspraak en participatie van gedetineerden in de gevangenis van Gent", *Panopticon* 2016, 416-432.

hierbij bijvoorbeeld aan penitentiaire bewakingassistenten die dagelijks in contact komen met gedetineerden op de vleugels. Zij zijn diegene die vaak als eerste geconfronteerd worden met vragen van gedetineerden.

Een tweede uitdaging is ongetwijfeld de verdere digitalisering van het gevangeniswezen om zo alternatieven te kunnen aanbieden voor het kinderbezoek. Een voorbeeld hiervan is het implementeren van Skype of andere vormen van videogesprekken. In het buitenland vindt dit steeds meer en meer ingang.¹⁰ Deze vorm van contact draagt ertoe bij dat gedetineerde (groot)ouders een betekenisvolle relatie kunnen onderhouden of opbouwen met hun (klein)kinderen.¹¹ In een samenleving waar digitalisering een hoge vlucht neemt, kan de vraag gesteld worden waarom onze Belgische gevangenissen niet meer inzetten op het implementeren van videogesprekken om zo de banden tussen gedetineerden en hun familieleden te onderhouden of stimuleren.

¹⁰ V. Knight, "Some observations on the digital landscape of prisons today", *Prison Service Journal* 2015, afl. 220, 3-10.

¹¹ D. Welsh, "Virtual parents: How virtual visitation legislation is shaping the future of custody law", *Journal of Law & Family Studies* 2008, 215-225.